

Memo

memonummer	162010-102	
datum	25 oktober 2016	
aan	G. Kooiker	Gemeente Tholen
van	R.J. Buijs	Buijs Eco Consult B.V.
Kopie	-	-
Project	Vestetuin Tholen, planlocatie Kruittoren	
projectnr.	162010	
betreft	Quicksan flora en fauna	

Inleiding

Gemeente Tholen is voornemens om binnen het project Vestetuin Tholen de locatie Slachtveld voor te belasten (zie figuur 1). Gemeente Tholen heeft Buijs Eco Consult gevraagd om in kader van deze ingeep een quickscan flora en fauna uit te voeren om te beoordelen of er beschermde flora en fauna in het geding is. In kader van de flora en faunawet (en per 01/01/2017) de Wet natuurbescherming worden bepaalde soorten wettelijk beschermd. (zie bijlage 1 voor wettelijk kader)

Figuur 1. Plangebied (bron: Gemeente Tholen).

Resultaten veldonderzoek

Op 20 oktober 2016 is het plangebied overdag en in avond bezocht door ecologisch adviseur Roland-Jan Buijs van Buijs Eco Consult B.V. Tijdens het terrein bezoek zijn ter plaatse van de voorgenomen ophoging (zie figuur 1) geen beschermde soorten aangetroffen. Op de kleiige ondergrond groeiden alleen maar planten van voedselrijke bodem en zijn geen hogere (beschermde) planten aangetroffen (zie figuur 2). Op de aangrenzende waterpartij (zie figuur 3) foerageerden enkele tientallen wilde eenden en meerkoeten. Deze waterpartij is in potentie geschikt voortplantingshabitat voor amfibieën (bruine kikker, groene kikker, kleine watersalamander en rugstreeppad). Het voorkomen van deze soorten wordt ook bevestigd op digitale bronnen zoals waarneming.nl. Tijdens het avondbezoek waren geen amfibieën actief, waarschijnlijk al ingegraven. Er foerageerden wel twee gewone dwergvleermuizen afkomstig uit de woonkern van Tholen boven de waterpartij.

Figuur 2 Op te hogen locatie

Figuur 3 Aangrenzende waterpartij (uitgegraven in 2014)

De ingreep

Gemeente Tholen is voornemens om op relatief korte termijn steeds –indien grond voorradig – de locatie met 2 meter grond op te hogen. In totaal met ca. 4000 m³. Die ophoging is nodig om de archeologische vindplaats te beschermen en ook om het toekomstige plan van het plan Kruittoren op hoogte te krijgen

Effect van voorgenomen ingreep op beschermde soorten

De voorgenomen ingreep zal bij uitvoering in winter geen effect hebben op de aanwezige beschermde soorten. Er groeien geen beschermde planten en er zijn geen broedende vogels aanwezig. De gewone dwergvleermuis is een soort die veelvuldig foerageert in stedelijk gebied en niet gevoelig is voor omgevingsverlichting. Effecten op de foerageerfunctie van de waterpartij voor de gewone dwergvleermuis kan worden beperkt door geen verlichting op de waterpartij uit te laten stralen. Het voortplantingswater van de waterpartij voor amfibieën zal bij de voorgenomen ingreep niet worden aangetast. De groene kikker kan in de waterpartij zelf overwinteren, de bruine kikker en de kleine watersalamander overwinteren waarschijnlijk in de nabijgelegen groenstructuren en omliggende tuinen. De rugstreeppad overwinterd naar alle waarschijnlijkheid in de aanwezige zandige gronddepots nabij het plangebied (zie fig. 4 en 5).

Figuur 4 potentieel overwinteringsbiotoop rugstreeppad nabij plangebied

Figuur 5 potentieel overwinteringsbiotoop rugstreeppad nabij plangebied

Ter plaatse van de voorgenomen ingreep worden geen overwinterende rugstreeppadden verwacht aangezien op de kleiige ondergrond geen mogelijkheden zijn voor de soort om zichzelf in te graven. Echter na aanbrengen van dit gronddepot kan de soort de ophoging en bouwterrein van de Kruittoren wel gebruiken als landbiotoop. De rugstreeppad staat op de Rode Lijst geclassificeerd als "gevoelig" (Staatscourant, 2009). Hij is streng beschermd middels de Europese Habitatrichtlijn (bijlage 4) en de Conventie van Bern (bijlage 2). En hij is in tabel 3 van de Flora- en faunawet opgenomen en behoud ook in de nieuwe Wet natuurbescherming dezelfde status. Dit maakt dat de aanwezigheid van de soort op de bouwlocatie kan leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen en dus ontheffing plichtig.

Conclusie en aanbevelingen:

Omdat de aanwezigheid van rugstreeppad met zekerheid kan worden vastgesteld in het project Vestetuin wordt aanbevolen om voor de verdere ontwikkeling van het project een ontheffing Flora- en faunawet en per 01/01/2017 Wet Natuurbescherming aan te vragen.

De aanwezige gronddepots weergegeven in figuur 4 en 5 vormen landbiotoop (en dus waarschijnlijk ook winterbiotoop voor de rugstreeppad. Deze grondhopen mogen pas worden verwijderd na de winter in de periode dat de padden weer mobiel zijn (in april) na beoordeling deskundige. Binnen het projectgebied van Vestetuin of in de directe omgeving zal moeten gekeken worden naar een duurzaam landbiotoop voor de vastgestelde rugstreeppad. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een natuurspeeltuin met een glooiend zandlandschap of door in de omgeving een gebiedje (tijdelijk) geschikt te maken voor rugstreeppad (poelen met zand- en steenhopen). Met een ontheffing kunnen dan aanwezige rugstreeppadden binnen het projectgebied Vestetuin worden verplaatst naar dit zogenaamde compensatie gebied.

Voor het veilig stellen en ophogen van de Archeologische vindplaats is een ontheffing nog niet benodigd, aangezien dit geen landbiotoop vormt voor de rugstreeppad. Wel wordt aanbevolen om deze grond voor te belasten in de winter en vervolgens te voorzien van een paddenscherm om te voorkomen dat de rugstreeppadden dit terrein tijdens en na het ophogen in gebruik nemen als landbiotoop. Door het plaatsen van het paddenscherm blijft deze bouwlocatie vrij van rugstreeppadden.

Verder dient er een ecologisch werkprotocol, ecologische begeleiding en monitoringsplan opgesteld te worden voor de verdere ontwikkeling van Vestetuin waarbij rekening gehouden wordt met de aanwezigheid van de rugstreeppad. Dit werkplan omvat vooral maatregelen en richtlijnen waarmee vestiging van de soort op de bouwlocaties wordt voorkomen. De praktijk (Welhoek Oud-Vossemeer en Vroonstede Sint Annaland) wijst namelijk uit dat de soort zich ook voortplant in diepe tractersporen waar water in blijft staan na regenval of in laagtes met storende lagen waar water blijft staan. Dit soort voortplantingswater moet dus worden voorkomen. Ecologische begeleiding kan hierin voorzien. Door gerichte avond/nachtbezoeken in april/mei/juni kan de aanwezigheid en omvang van de populatie rugstreeppadden worden bepaald. De soort is namelijk erg mobiel en kan ook net zo snel gaan als dat hij gekomen is. De soort is een zogenaamde pionier en verplaatst zich graag naar gebieden waar ontwikkeld wordt en waar voortplantingswater en landbiotoop (zandhopen, grondruggen etc.) aanwezig zijn.

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Flora- en faunawet.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedbescherming en soortbescherming. De gebiedbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten evenals de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (Voorheen Speciale Beschermings Zones, SBZ's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedsspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord. Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan vernoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingsfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden.

Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is daarom geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de egel, konijn en mol, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander en plantensoorten als grasklokje en gewone dotterbloem.

Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:

Voor de soorten van tabel 2 van AMvB is bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt een dergelijke gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de habitatrichtlijn en bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB:

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst (zware toets): er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de das, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander en vissoorten waaronder de grote modderkruiper.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt een dergelijke gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer ‘zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden’ dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving.

De onderscheiden categorieën zijn:

Categorie 1

Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil);

Categorie 2

Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);

Categorie 3

Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);

Categorie 4

Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil);

Categorie 5

Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: boerenzwaluw, groene specht en torenvalk).

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht geldt de 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar probleemloos worden gewerkt.

Indien vooraf bekend is dat de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan. Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.⁴

Per 1 januari 2017 treedt naar verwachting de Wet natuurbescherming (Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. De Wnb kent twee dimensies, gebiedsbescherming en soortenbescherming. Wat betreft gebiedsbescherming verandert er niet veel. De bescherming van Natura 2000 wordt overgenomen, maar behelst niet meer dan wat strikt noodzakelijk is volgens de Habitat- en Vogelrichtlijn. Er zijn ook geen mogelijkheden voor provincies om zwaardere eisen te stellen. Buiten de Natura 2000-gebieden kan een provincie wel verdergaande bescherming bewerkstellingen door daarover in verordeningen regels te stellen.

Bij de soortenbescherming blijven de verboden behouden. De lijst met beschermde soorten wijzigt echter. De indeling in beschermingsniveaus verdwijnt. Er komen drie regimes voor beschermde soorten van de;

- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn en natuurbeschermingsverdragen
- 'andere soorten'.

Dit betekent dat bij nieuwe projecten deels met andere soorten rekening dient gehouden te worden dan voorheen. Een aantal nu nog beschermde soorten, vooral vaatplanten en zeevissen, wordt – afgezien van de algemene zorgplicht – straks niet meer beschermd.

Met de nieuwe wet wordt bij het aanvragen van een omgevingsvergunning bij de gemeente meteen getoetst wat de gevolgen voor de natuur zijn. Het is echter nog steeds mogelijk om de natuurvergunning / ontheffing rechtstreeks bij het bevoegd gezag, de provincie waar de activiteit plaatsvindt, aan te vragen. Voor activiteiten waar een omgevingsvergunning nodig blijft, moet die binnen 13 (+7) weken worden gegeven.

De Wnb kent ook een doelbepaling waarin is bepaald dat de natuur een 'intrinsieke waarde' heeft. Hier zal een bestuursorgaan rekening mee moeten houden bij het uitoefenen van zijn taken en bevoegdheden. Deze waarde komt ook terug in de algemene zorgplicht die van toepassing is op alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. De gedragscodes Flora- en faunawet blijven van toepassing. Wel dienen de gedragscodes aan de nieuwe wet aangepast te worden (doordat de lijst met beschermde soorten wijzigt).

In de praktijk blijven bij plannen en projecten ecologische onderzoeken, toetsingen aan de wet en de vergunning- of ontheffingsplicht nodig. In voorliggende Natuurtoets is het voornemen getoetst aan de huidige wetgeving. Tevens is gekeken naar het voorkomen van, en de effecten op, een aantal 'nieuwe' beschermde soorten en Tabel 1-soorten van de Flora- en faunawet waar onder het huidige recht nog vrijstelling voor geldt maar waar de vrijstelling bij inwerkingtreding van de Wnb komt te vervallen (dit verschilt per provincie). Vanaf het moment van inwerkingtreding van de Wnb zullen (lopende) aanvragen onder het nieuwe recht getoetst worden.